

**ПАМЫЛКІ АНГЛАМОЎНАГА ПЕРАКЛАДУ АПОВЕСЦІ
«ДЗІКАЕ ПАЛЯВАННЕ КАРАЛЯ СТАХА» У. КАРАТКЕВІЧА**

С. В. Падабедава

*Установа адукацыі «Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Ф. Скарыны», Рэспубліка Беларусь*

Навуковы кіраўнік В. А. Ляшчынская, д-р філал. навук, прафесар

Даследаванне спецыфікі моўнай адметнасці кожнага народа, яго светапогляду, светаўспрымання, рэканструкцыя моўнай карціны свету – актуальная праблема сучаснага мовазнаўства, у тым ліку і беларускага. Нацыянальны каларыт выразна выяўляецца ў моўных адзінках, з якіх выдзяляюцца нацыянальна маркіраваныя, у ліку якіх найменні прадуктаў харчавання і асабліва страў, што з’яўляюцца выразнікамі этнічнай спадчыны і пэўным чынам раскрываюць адносіны чалавека да яго асяроддзя, умоў пражывання, гістарычнай спадчыны. Веданне найменняў страў і прадуктаў харчавання з’яўляецца важным не толькі для этнографіі, гісторыкаў, культуролагаў, але і для лінгвістаў і асабліва для перакладчыкаў мастацкай літаратуры, дзякуючы якім да носьбітаў іншых моў даводзіцца нацыянальны каларыт, нацыянальная адметнасць таго народа, мова твораў якога перакладаецца.

Праблема перадачы найменняў страў з адной мовы на другую не заўжды можа быць адэкватнай, паколькі гэтыя найменні ідэнтыфікуюць нацыянальныя асаблівасці кухні народа, гісторыю харчавання, а самае галоўнае даводзяць аб адметнасцях страў. Таму важным з’яўляецца пры перакладзе беларускіх найменняў харчавання на англійскую мову дакладна і правільна давесці пра адметныя стравы беларусаў. Праведзены аналіз беларускай аповесці «Дзікае паляванне караля Стаха» У. Караткевіча [1] і яе англійскага перакладу «King Stach’s Wild Hunt» [2], падрыхтаванага М. Мінц (1989 г.), а затым перавыдадзенага К. Стэйн (2012 г.) [3], выявіў асобныя недахопы перакладу, нягледзячы на тое, што перакладчык выкарыстоўвае камбінаваны пераклад, пад якім разумеецца такі спосаб перакладу, як транслітарацыя наймення з пэўным тлумачэннем, што з’яўляецца неабходным з прычыны ўнікальнасці беларускіх страў для носьбітаў англійскай мовы і неабходнасці дадатковага тлумачэння.

Возьмем два прыклады перадачы найменняў страў з аповесці «Дзікае паляванне караля Стаха» У. Караткевіча, якія супадаюць у англамоўных перакладах 1989 і 2012 г. Так, сказ *Пан Дубатоўк, мой сусед, аднойчы прыехаў да бацькі і распавёў анекдот пра тое, як маці-сялянка прывяла сына да пана і той пачаставаў іх калдунамі з мясам* [1] перакладзены як *Mr. Dubatouk, my neighbour, once came to my father and told him an anecdote about a peasant woman who took her son to the priest and the priest treated them to «kuldoons», those delicious baked potato pancakes stuffed with meat and cheese* [2], дзе выдзелены пераклад беларускай стравы *калдунамі з мясам* даслоўна азначае. *«калдунамі», смачнымі запечанымі бульбянымі білінамі, якія начынены мясам і сырам.* Як бачым, камбінаваны пераклад дазваляе нам зразумець, што, па-першае, такой стравы ў англійчан няма; па-другое, меркаваць, што аўтар не ведае рэцэптуры гэтай стравы і, магчыма, карыстаецца рускім перакладам аповесці, дзе ў спасылцы да слова *калдуны* даецца наступнае апісанне гэтай стравы па-руску: *Национальное блюдо из тертого картофеля и крутого теста. Наполняются сырым рубленным мясом с грибами и приправами. Приготовленные, ставятся на легкий дух* [4]. Відавочна, хутчэй за ўсё перакладчык дадае свой прадукт харчавання – сыр, што для яго збліжаецца з гукавым воблікам прыметніка *сырым* у рускай спасылцы да *калдуны*.

Альбо яшчэ: *А ў пярэвах ён прапаноўваў то «бліны з мачанкаю», то «надзвычайныя штонікі з мясам, так і плаваюць у масле, святыя такіх не елі» [1], дзе выдзеленае найменне беларускай стравы ў англійскім варыянце перадаецца **pancakes with a sauce made of flour, meat, fat, smoked ham and ribs, or else those unusual «shtoniki» – meat drowning in fat, such as saints had never eaten** [2]. Даслоўна пераклад успрымаецца як *А ў перапынках ён прапаноўваў альбо бліны з падліўкай з мукі, мяса, тлушчу, вэнджанай шынкі і рэбраў, альбо ж гэтыя незвычайныя «штонікі» – мяса, якое тоне ў тлушчы, такія, што і святыя ніколі не елі.* З дадзенага перакладу відаць, што англамоўны аўтар зноў-такі абапіраецца на рускі пераклад: *Мачанка – подливка из муки, сала, мяса, копченой ветчины и ребрышек, в которую макают («мачают») блины; «Штонікі» – вид лапши, нарезанной квадратами, надрезанными с одной стороны. В кипящем масле со специями разбухают и, действительно, напоминают штаны* [4], дзе найменне «бліны з мачанкаю» перадае больш-менш эквівалента, а беларускія «штонікі», хоць і транслітараваны, але не адпавядаюць зместу паняцця. Як варыянт можна прапанаваць наступную перадачу: паколькі найменне «штонікі» ўтворана ад лексемы *штаны*, то варта выкарыстаць англійскі эквівалент слова – *panties*, да якога дадаць адэкватнае тлумачэнне, што гэта від лапшы, які нагадвае штаны.*

Па-іншаму падаюцца наступныя прыклады двух варыянтаў перакладу. Сказ *Не, браце, ты ў мяне адсюль, не пакаштаваўшы халодных пірагоў з гусінай пячонкай, не пойдзеш* [1] – *No, brother, you won't leave me without having tasted cold pasties stuffed with goose liver* [2] (дасл. *Не, браце, ты не пакінеш мяне, не пакаштаваўшы халодных пірагоў, начыненых гусінай пячонкай*) – *No, brother, you won't leave me without having tasted cold pasties stuffed with 'foie gras'* [3] (дасл. *Не, браце, ты не пакінеш мяне, не пакаштаваўшы халодных пірагоў з начынкай «фуа-гра»*), дзе параўнанне перакладу наймення стравы паказвае, што *пірог з гусінай пячонкай* у перакладзе 1989 г. перадаецца эквівалентна (*pasties stuffed with goose liver*), а ў перакладзе 2012 г. даецца больш пашыранае ва ўжыванні сёння *foie gras*. У ходзе вызначэння і аналізу перадачы найменняў страў была знойдзена і яшчэ адна памылка, дапушчаная М. Мінц у 1989 г.: *Каханенькі ты мой, гэта ласіныя губы ў падсалоджаным воцаце* [1] – *That is salmon lips in sweetened vinegar* [2] (дасл. *Гэта губы ласося ў падсалоджаным воцаце*). Тут перакладчык яўна пераблытала такі далікатэс беларусаў, як *ласіныя губы* (*губы лося* як ляснога звера), з губамі ласося (від прэснаводнай рыбы). У перавыданні 2012 г. гэтая памылка была выпраўлена: *My dearly beloved, these are moose's lips in sweetened vinegar* [3] (дасл. *Мой даражэнькі, гэта ласіныя губы ў падсалоджаным воцаце*). Такім чынам, адзначым, што нельга недацэннаваць значнасць найменняў страў і прадуктаў харчавання пры перакладзе мастацкага тэксту, паколькі яны з'яўляюцца неад'емнай часткай культуры і быту кожнага народа. Няправільная перадача або ігнараванне такіх моўных элементаў прыводзіць да скажэння нацыянальных асаблівасцей твора, да страты яго каларыту, што ў сваю чаргу можа прывесці да няправільнага ўспрыняцця беларускай культуры англамоўнымі чытачамі.

Літаратура

1. Караткевіч, У. Зямля пад белымі крыламі : нарыс. Дзікае паляванне караля Стаха : апавесць / У. Караткевіч. – Мінск : Юнацтва, 1995. – С. 183–368.
2. Karatkievic, U. King Stach's Wild Hunt / U. Karatkievic. – Translated by Mary Mintz. – Minsk : Yunatstva Publishers, 1989. Mode of access: http://knihi.com/Uladzimir_Karatkievic/King_Stachs_Wild_Hunt_en.html. – Date of access: 17.01.2016. King Stakh's Wild Hunt by Uladzimir

- Karatkievich. – Translated by Mary Mintz / edited by Camilla Stein. – UK: Glagoslav Publications, 2012. – Mode of access: <http://www.kobo.com>. – Date of access: 14.12.2016.
3. Короткевич, В. Дикая охота короля Стаха : повесть / В. Короткевич ; авториз. пер. с белорус. В. Щедриной. – Минск : Юнацтва, 1983. – С. 3–175.